

ALMAN KOLEKSİYONCU

Manuel Benguigui 1976 yılında Paris'te doğdu. Kabile sanatı üzerine uzmanlaşmış bir galeride çalışıyor. 2017'de yayımlanan *Un collectionneur allemand* ilk romanı. Sonrasında *Un tableau neigeux* (Mercure de France, 2018) ve *Un bon rabbin* (Mercure de France, 2019) romanlarını kaleme aldı.

Aysel Bora İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Fransız Filolojisi bölümünü bitirdi. *Meydan Larousse*'u hazırlayan çevirmen kadrosunda yer aldı ve daha pek çok ansiklopedik yayına katkıda bulundu. Barbey d'Aurevilly, Jean-Paul Sartre, Milan Kundera, Michel Houellebecq, Nathalie Sarraute, Jean Echenoz, Simone de Beauvoir, Amin Maalouf gibi yazarlardan çeviriler yaptı.

MANUEL BENGUIGUI

Alman Koleksiyoncu

Çeviren
Aysel Bora

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları – 5534
Edebiyat – 1591

Alman Koleksiyoncu / Manuel Benguigui
Özgün adı: **Un collectionneur allemand**
Çeviren: **Aysel Bora**

Kitap editörü: **Korkut Erdur**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Beylikdüzü Organize Sanayi Bölgesi Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü / İstanbul
Telefon: (0 212) 671 61 51 • Faks: (0 212) 671 61 50
Sertifika No: 28640

Çeviriye temel alınan baskı: Mercure de France, Paris, 2017
1. baskı: İstanbul, Ocak 2020
ISBN 978-975-08-4646-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2018
Sertifika No: 44719
© Mercure de France, 2017

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik](https://www.facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçinde yaşayacağım, içinde yaşayabileceğim
muhteşem bir tablo yapmak isterdim.

PAUL DELVAUX

Ludwig çok küçük yaştan beri kendini sanata kaptırmıştı. Eserlerle, eserler için yaşıyordu, başka bir şey için değil. Onlara bakmak, sadece bakmak bile onun temel besin kaynağı idi. En başta da tablolar, tuvaler ve panolar. Ludwig dünyayı ve sakinlerini hiç umursamıyordu. O sadece sanatı seviyordu, sadece sanatı görüyordu, arkasındaki insanları değil. Bu arada sanatçılar paçayı kurtarırlarsa ne âlâ. İnsanlık onu ilgilendirmiyordu, o sadece insanlığın yarattığı şeyleri görmek istiyordu.

Ludwig, 1914'te ülkesi Almanya'da silahlı kuvvetlere çağrılıyor. Yaşı uygun ve alayına katılıyor. Eğitimlerde dalgın tavırlarına rağmen olağanüstü performansı ile dikkat çekiyor ve yüzbaşılığa terfi ediyor. Onu siperlerdeki hayattan, dikenli teller arasındaki saldırılardan, özetle kıyımından uzak tutmasa da, kendisine kantine, yemekhaneye ve subayların yararlandığı ayrıcalıklara erişme imkânı sağlayan bir mevki. Her şeyi sineye çekiyor, her istendiğinde emrindeki erlerle birlikte siperlerden atlıyor, emirlerine itaat etmeyen birkaç asiyi kurşuna dizdirmek, bir de ve hepsinden önemlisi her zamanki tutkusundan uzaklaşmak zorunda kalıyor.

Ludwig, yine de bir subay olarak kendine New York, Londra ve Paris'teki sergilerden birkaç katalog getirtmeyi başarıyor. Bunları, siperden sipere, kısacık soluklanma anlarında, kaldığı koğuşunda, o an neresi olursa orada artık, ve topçu birliklerinin ilerleyişine göre yerini bir el fenerine bırakan titrek küçük bir lambanın ışığında büyük bir tutku ve huşu içinde inceliyor, bu feneri o kadar çok kullanmıştı ki, sonunda etrafta cirit atan fareleri bir yakalasa eliyle eziverecek hale gelmişti. Kataloglar güzel de dayanmak için çok az. Taarruz ve karşı taarruzlarla, çukurların delik deşik ettiği manzaralarla, gümbürtüsünün inekleri öldürmediyse de sağır edip delirttiği yoğun bombardıman ateşleriyle geçen dört uzun yıl boyunca Ludwig mutsuz. Onu mutsuz eden savaş değil, sonuçları: Bu eserleri rahatça gidip görecek kadar özgür değil. İşte ona dayanması zor gelen şey bu. Ludwig hiç durmadan eserler *görmek* zorunda; onlardan çok uzun süre uzak kalırsa, ölecek. Bu eserler, bütün bu eserler, görüp göreceği bütün eserler ona ait değil ama sanki bunun gibi bir şey, onları şöyle bir görmesiyle, hoşuna gittikleri sürece ona ait oluyorlar. Ludwig'in sahip olduğu olağanüstü *vizyon* gücü, sahibi olmaya gerek kalmaksızın onu bu eserlerin sahibi yapıyor. Ve o zaman bu güç onu neredeyse bütünüyle özetliyor.

Belki izinler ona bir trene atlayıp, bir müze, bir galeri arayıp bulacak zamanı tanıyabilirdi ama bu savaşta izinler, sanat terimi olarak

ancak harabeye dönmüş kırların ortasındaki katedral iskeletlerini sunabilir. Ve zaman zaman eve dönme fırsatı çıktığında, cephenin gürültüsü, sanki Fransız topçu ateşi gümbürtüyle yandaki odaya düşmüşçesine hâlâ kulaklarında çınlıyor, bu bir saplantı haline geliyor ve insan şu bitsin, şu ya da bu şekilde bu sesler kesilsin diye, gerçekten oraya dönmekten başka bir şey düşünmüyor. O zaman da beklemekten ve sıkılmaktan başka bir şey yapamıyor. Bu, ateşkes zamanlarını yaşamak için askeri mercilerce nazikçe bahşedilen iki yoldan biri. Diğeri, alkole boğulmak. Ludwig birinci fasıldan.

İzinler özellikle emrindekiler için can sıkıcı anlar demek. İznin sadece bir ara, adı söylenmeyen kısa bir mola olduğunun altını çizmek istercesine, tıpkı siperlerdeki gibi üst üste sigara, bazıları da pipo içerek ölüme meydan okuyorlar. Ludwig ötekilere benzemeyen bir adam, ölmekten de, başka şeylerden de korkusu yok ama dur durak bilmeyen bu vınlamalar onun istediği gibi odaklanmasına engel oluyor, o zaman o da sigaraları art arda ekliyor. Son sigarasından son bir nefes çektikten sonra, cepheye dönüp bir sonraki izne kadar düşmana ateş ediyor ve bozguna kadar bu böyle devam edip gidiyor.

Ludwig iki savaş arasında eski alışkanlıklarına geri dönüyor. Çatışmalar fiziki ya da zihinsel hiçbir kapasitesini yok edemedi. Ölümden kurtulma sendromuymuş, kâbuslarmış, öyle şeyler olmadı. Savaş bir erkek işi ve Ludwig hemcinsleriyle arasında çok az bir benzerlik hissediyor. Onlarla aynı dünyada aynı dış görünüşü paylaşması sadece bir tesadüf. Ludwig, öyle yapılması gerektiğini düşünüyorsa, onlar gibi davranıyor. Sonuçta, savaşların kendisine sadece zaman kaybettirdiğini söyleyecektir. Yani iki savaş arasında, ülkesinde sefaletin ve hıncın kol gezdiği o çılgın dönemde Ludwig hızına hız katıyor: Madem zamanı geri getirmek mümkün değil, o da neredeyse hiç uyumayarak, ona kalan zamandan alabildiğine yararlanmayı kafasına koyuyor. Ludwig aklıktan yalayıp yutarcasına sevdiği eserleri görmek için her yere gidecek. Evinden iki adım ya da binlerce kilometre öteye. Her yere.

Ludwig 1938'de tekrar askere çağrıldı, yaşı hâlâ uygun. Doğduğu şehir Münih'teki Pinakotek'te, aynı şekilde Avrupa'nın diğer müzelerinde, galerilerinde ve satış salonlarında eğitimine devam etmesini engelliyorlar, kıyıma ve can sıkıntısına geri dönüyor. Kışla hayatıyla başlayan bu savaşçı hayatına geri dönmek, ona özellikle, 14'tekinden de büyük, sonsuz bir zaman kaybetme duygusu veriyor. Ludwig artık hiç uyumayarak bu açığı kapatmanın bir yolunu bulduğuna inanıyor. Ancak, kışla hayatı, üst üste biriken yorgunlukları saymasak bile, kaçınılmaz olarak en hafifinden rahatsız edici bir iç içelikle ilintili. Geceleri ayakyolunda o besleyici katalog sayfalarını karıştırmak adımı korkağa ya da kronik hastalığı olan birine, sonuçta kötü bir amire çıkardı, oysa artık hiçbir şey gerçek anlamda onun dikkatini dağıtamaz oldu. Daha cepheye varmadan sürmenaj olan Ludwig'e klinikte bir hafta mutlak istirahat veriliyor. O hafta Ludwig için her şeyi değiştirecek bir hafta. Yatakta, her türlü tutku nesnesinden yoksun bir şekilde düşünüp dururken, bu sıkıntılı düşünceler yakında patlayacak savaşa katlanmanın en iyi yolunu gözlerinin önüne seriyor: Eğer Führer atıp tuttuğu kadar sanata düşkünse, eğer sanatın bir büyüklük ve değer işareti olduğunu düşünüyorsa, hedef çizgisindeki ülkelerin –özellikle de Fransa'nın– kıskançlıkla koruduğu dağlar kadar eseri ele geçirmek isteyecektir. İhtiyaçlarını karşılamak için sınırlardan geçmek, bir üniforma yerine bir pasaport göstermek Ludwig'i rahatsız etmiyordu ama elinden bir şeyin gelmediğini düşündüğü bir duruma ayak uydurmak zorunda olduğuna göre, o da işlere farklı bir gözle yaklaşıyor. Firar etmek ve sonunda hiç kuşkusuz bıkaçağı kitaplardaki röprodüksiyonlara bakmak için kaçıp yalnızlığına çekilmek yerine, durumu iyi tarafından ele almaya karar veriyor: Yeni savaş tamamen Fransa'nın işgaliyle taçlanacaksa, dünyanın bütün ya da hemen hemen bütün güzelliklerini keşfetmek için hiç beklenmedik bir fırsat sunuyor demektir. Gerek uykudan gerekse önünde açılan perspektiften

keyfi yerine gelen Ludwig gidip Wehrmacht'ın¹ sanat eserleri servisine sevkini isteyecektir.

Yakında yaratılacağından bir an bile şüpheye düşme de, söz konusu servis henüz ortada yoktur; sanat, elbette güzeldir ve prestij için önemlidir ama şimdiki öncelik hücum operasyonlarının ayarlanmasındadır. Öte yandan, Ludwig haberi daha yeni almışken, listenin çoktan tamamlanmış olduğu ve bekleme listesinin de iyi ailelerin çocukları tarafından doldurulduğu ortaya çıkar. Onun koşulları ona rüyalarındaki servisin kapılarını ardına kadar açamaz. Yine de iki savaş arasında bir sanat mahallinden bir sanat mahalline uçmuş olduğu için oldukça rahattır. 20'li, sonra 30'lu yıllarda, kendi şehrinin duvarları dışında çıktığı her seyahatte kendine Paris'te Louvre'u gezmek için bir hafta ayırdı – ve Ludwig çok seyahat etti. Üstelik meramını mükemmel bir Fransızcayla ifade etmeyi de başardı. Çoğu zaman emeklilik yaşı gelmiş bir bekçinin beklediği salonları arşınladığı için Louvre'daki koleksiyonları müze müdüründen daha iyi tanıyor.

Ludwig, onu ilgilendiren ve geriye bir tek kurulması kalan birime girmeden önce, topçu birliğinde bir tur atıp 14 savaşının hatıralarını canlandırmaktan kendini alamaz. Artık mermilerden sıyrılmaya bakmak için içinde hiç istek yoktur ama şanslıdır, Fransa kırları onu ve bölüğünü kucaklar. Birinci hattın hafif gerisindedirler. Birkaç ufak çatışma dışında Ludwig ve adamları bele takılı miğferleri sallanıp dururken gömlekleriyle dolaşırlar. İlle de güzel olan Parisli kızları düşünerek ıslıkla şarkılar çalarlar. Akli Louvre'da olan Ludwig hariç.

---

1 Wehrmacht: Alman ordusu (ç. n.).

Louvre bomboş. Bu akla gelecek bir şeydi, akla da geldi: Fransızlar daha savaşa bile girmeden çok önce Alman akınlarının Paris'e ulaşmasından korkuyorlardı. Onlar henüz bu gerçeği teyit etmeye fırsat bulamadan, Almanlar savaşa gerek kalmadan şehre girdiler. Tabloların yerinde sadece çerçeveler ya da çerçeve izleri ve bunların ortasında, her birinin yerinde tebeşirle çiziktirilmiş olarak sanatçının ve eserin ismi ve envanter numarası yazılıydı, el yazısıyla yazılmış hazin bir altyazı, çevrilemeyen yücenin yazıya dökülmüş ve renksiz çevirisi. Buna rağmen, Louvre, gravürlü ve resimli anıların kaynağı olan tozlu ve kapatılmışlık kokan parfümü için zahmete değerdi. Ludwig daha gelir gelmez, yüksek tavanların altında, geniş merdivenler üzerinden ihtiyatla kaydırıldığını hayal ettiği *Samothrake Zaferi*'nin¹ müzeden çıkartılışı sırasında düşme düşüncesiyle ürperen, kanatlarının tıpkı bedeni kadar sert olduğunu hissederek acı çeken bin yıllık mermerin zihinsel izleriyle kendinden geçiyor. Ludwig heykeli yatıştırmak, korkuyu unutturmak için ona yumuşaklığını hatırlatmak isterdi. Ardından elini bir Rogier de La Pasture mihrap arkalığında boşalan yere götürüp olmayan bir Mecdelli Meryem'in gözyaşlarını siliyor; hemen yakındaki başka bir salonda, parmaklarının Memling tarafından resmedilen somaki mermerden görünmez bir sütunun üzerinde soğuduğunu hissediyor. Sonra ayrılıp, bacakları mavi bir örtüyle örtülü ünlü bir Meryem'in ayaklarını okşuyor. Bu bomboş Louvre'da hiç beklenmedik erdemler var; Ludwig'e aşklarının yuvasına girmek için sihirli formülü sunuyor. Ludwig bu mekânları çok iyi tanıyor, onların ruhlarının o kadar derinine inmişti ki, en son jesti yapması için gözlerini kapaması yetiyor, eserler yerlerinde asılıyken yapılması imkânsız bir şey. Meraklı bir turist gibi bayağı bir şekilde panoları ellemek, dokusunu yoklamak değil, daha çok

1 Samothrake Zaferi: Helenistik dönemden, zafer tanrıçası Nike'yi temsil eden kanatlı başsız heykel (ç. n.).

sırlarına sızarak mahremiyetlerine sokulmak esas. Cilaların üzerindeki çatlaklardan çarpıcı bir gerçeklik sızıyor. Başyapıtlardan her an toplanması gereken bir özsu yayılıyor ve Ludwig bu tatlı kavuşmalardan bol bol besleniyor.